is immers door Calvijn en onze Kerkenorde aan de Kerken toegekend, waarom zou de Synode dan van dit recht geen gebruik mogen maken door haar school te machtigen het doctoraat uit te reiken?

Het is daarom wel noodig, dat eerst eens onderzocht worde, wat Calvijn en op zijn voetspoor onze Kerkenorde met dat zoogenaamde kerkelijke doctoraat bedoeld hebben, omdat hieromtrent nog veelszins misverstand bestaat. Gaat men na wat Calvijn in zijn Institutie en zijn commentaren op Hand. 13:1, Rom. 12:7, 1 Cor. en Ef. 4:11 van dit doctorenambt zegt, dan blijkt, dat hij op grond van Ef. 4:11, waar de Apostel z. i. van herders en leeraars (doctoren) als twee onderscheiden ambten spreekt, het doctoraat van het gewone predikambt onderscheidt. Wel is aan beide ambten volgens hem gemeen, dat ze het Woord hebben uit te leggen, maar ze doen dat toch op onderscheiden wijze, en hun verhouding tot den geheelen kerkelijken dienst is een andere. Een predikant is geroepen krachtens zijn ambt het Woord voor de gemeente te bedienen, de Sacramenten uit te reiken, de kerk te regeeren en toezicht uit te oefenen; ze zijn daarom ook steeds *aan een bepaalde gemeente verbonden*. Dit alles nu, verklaart Calvijn, vindt bij het doctorenambt als zoodanig niet plaats. Een doctor is niet geroepen om toezicht te oefenen, de Sacramenten te bedienen, vermaningen en opwekkingen uit te deelen; zelfs mag hij zonder een afzonderlijke roeping door de gemeente, niet eens het Woord bedienen. Hij wordt dan ook niet aangewezen om voor een bepaalde gemeente te zorgen, maar om de geheele Kerk van Christus te onderwijzen, en bepaaldelijk om de a.s. Dienaren des Woords op te leiden voor hun ambt. Door wie deze Dienaren moeten worden aangesteld en hoe ze aan hun Doctorenambt moeten komen, zegt Calvijn noch in zijn Institutie noch in zijn Commentaren. Ook de door Calvijn opgestelde Kerkenordeningen van Geneve van 1542 en 1561 verspreiden op dit punt niet veel licht, al blijkt er wel nader uit, wat Calvijn eigenlijk met dit doctorenambt bedoeld heeft. In de Kerkenordening van 1542 neemt hij dit doctorenambt op onder de kerkelijke diensten, die de Heere heeft ingesteld om zijn Kerk te regeeren; en verklaart hij, dat het hun eigenaardige taak is om de geloovigen te onderwijzen in de gezonde leer, opdat de zuiverheid van het Evangelie niet bedorven worde, hetzij door onwetendheid, hetzij door verkeerde meeningen. Nog nader voegt hij er dan aan toe, dat hij onder dit doctorenambt de behulpselen en onderwijzingen verstaat, die de leer van God moeten bewaren, en zorgen, dat de Kerk niet ontbloot worde door gebrek aan herders en leeraars, m. a. w., om het in één voor ieder begrijpelijk woord uit te drukken, dat deze doctorendienst is de *dienst der scholen*. Dan over den schooldienst handelende, spreekt Calvijn in de eerste plaats over dien schooldienst, die volgens hem »het meest tot het predikambt nadert en het nauwste aan de regeering der Kerk verwant is", n.l. het *professoraat in de Theologie* of de colleges, die gegeven moesten worden over de uitlegging van het Oude en Nieuwe Testament; terwijl vervolgens ter sprake komt de school, die diende om de leerlingen voor het volgen dezer colleges voor te bereiden, d.w.z. het gymnasium met de propaedeuse. Het program, dat Calvijn hiermede in 1542 reeds ontworpen had, is te Genève echter eerst verwezenlijkt geworden in 1559, toen door de Overheid aldaar de Academie is opgericht, die bestond uit, wat wij zouden noemen, een gymnasium met enkele daarbij benoemde professoren voor de Theologie en de Letteren, welke laatsten dan te zaam vormden de zoogenaamde »publieke school«. In de nieuwe redactie der Kerkenorde van 1561 wordt woordelijk overgenomen hetgeen de redactie van 1542 over het doctorenambt zei, alleen wordt thans ter nadere toelichting verwezen naar de »ordre des escoles», d. w. z. naar de wetten, die Calvijn in 1559 voor de op te richten Akademie had ontworpen en die door de Overheid waren goedgekeurd. Slaat men deze Akademische wetten op, dan ziet men, hoe hier metterdaad werd voorgeschreven, dat er lecteurs publics wij zouden zeggen professoren, zouden wezen, die onderwijs hadden te geven aan de studenten in de exegese van het Oude en Nieuwe Testament. De *doctorendienst* of het zoogenaamde *kerkelijke doctoraat* was dus, zooals uit de nadere practische uitwerking blijkt, volstrekt niet door Calvijn bedoeld als een afzonderlijk *kerkelijk ambt*, maar Calvijn verstond hieronder niet anders dan wat wij zouden noemen de *professoren in de Theologie*. Een ander soort »kerkelijke doctoren" hebben onze Gereformeerde Kerken dan ook nooit gekend, en we zullen een volgend maal zien, dat ook onze Kerkenorde met den *dienst der doctoren* in de Kerk niets anders heeft bedoeld dan het professoraat in de Theologie. Met welk recht een professoraat aan een Hoogeschool, die niet eens van de Kerk uitging, toch door Calvijn en onze Kerken onder de diensten der Kerk gerekend werd, zal dan tegelijk worden aangetoond.

DR. H. H. K.

Leestafel.

1. HANDBOEK TEN DIENSTE VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND VOOR HET JAAR 1914. 26ste Jaargang. Oosterbaan & Le Cointre. Goes.

2. NEDERLANDSCH ZENDINGSJAARBOEKJE VOOR HET JAAR 1914. Met Bijlage: Verklarende woordenlijst van Maleische en andere inlandsche woorden, welke in Zendingslitteratuur kunnen voorkomen. Uitgegeven door den Boekhandel van den Zendings-studie Raad. Den Haag.

3. JAARBOEKJE TEN DIENSTE VAN DE CHRISTELIJKE JONGELINGSVEREENIGINGEN IN NEDERLAND, samengesteld door DS. J. E. VONKENBERG en JAC. VAN OVERSTEEG. 23e jaargang. Bureau van Uitgave te Zwijndrecht.

* * *

Als deze LEESTAFEL de HERAUT-lezers bereikt, zal het jaar 1914 reeds de eerste MAART-week zijn ingeschoten. Ik geef grif toe, dat daarmede de tijdgrens voor het aankondigen en bespreken van »Jaarboekjes" is overschreden.

Het is laat.

Toch heb ik voor dit mijn laat-komen een aantal zeer aannemelijke verontschuldigingen, waaronder wel de meest pakkende is mijn, heel de FEBUARI-maand door, over DR. R. H. WOLTJERS boek schrijven.

In de vaste overtuiging echter, dat, bij al de liefde voor hun papieren kinderen, de samenstellers van de hierboven genoemde JAARBOEKJES, en dat ook de in die JAARBOEKJES een begrijpelijk belang stellende lezers van de HERAUT zullen denken: »ja dat boek moest wel eerst", zal ik nu maar gemoedigd van wal steken.

* * *

Ik begin, zooals voegzaam is, gelijk een mijner goede kennissen pleegt te zeggen, met de Kerk, met onze Kerk en dus met het jaarboekje, dat zich ietwat zwaarwichtig noemt: »Handboek« ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Dat „ten dienste" mag gerust op den titel staan, want metterdaad is voor de „Gereformeerde Kerken in Nederland" dit boekje zeer dienstig.

Gelijk in de twee andere boekjes vindt men ook in dit een KALENDER met wat daar zoo bij hoort, en zoo'n kalender is zeker nuttig.

Maar, daar zal ik het nu niet over hebben.

Het „dienstige" van deze periodiek zit 'm voor de Kerken toch meer in de andere rubrieken. In de STATISTIEK met haar AANHANGSEL; in ONDERWIJS, BARMHARTIGHEID, VEREENIGINGEN; en dan ook in de rubriek: IN MEMORIAM.

Aan de EERSTE dezer drie Rubrieken, zeker de meest dienstige, is dan ook ditmaal weer groote zorg besteed. De Samenstellers, — die zich niet noemen, maar waar ik de heeren OOSTERBAAN en LE COINTRE zelf op aan zie, — schrijven daaromtrent: „Tal van wijzigingen moesten in de Statistiek worden aangebracht, die wij rechtstreeks van de Kerkeraden verzochten, en, op enkele uitzonderingen na, verkregen."

Dit „op enkele uitzonderingen na" wekt, vergeleken met wat de Samenstellers nog verleden jaar schreven, het vermoeden, dat over het geheel, de Kerkeraden op het stuk van inlichtingen voor de heeren OOSTERBAAN en LE COINTRE wat toeschietelijker zijn geworden.

Deze STATISTIEK, die verreweg het grootste deel van het boekje vult, geeft alles wat men redelijkerwijze verlangen kan.

Geordend naar de Provincien, — FRIESLAND en ZUID-HOLLAND met haar N. en Z, gedeelte — en dan weer in iedere provincie, naar de classe waartoe zij behooren, wordt van ieder der kerken aangegeven het burgerlijk zielental van de plaats waar zij gevestigd is; het Nr. waaronder zij bij de regeering bekend staat; het jaar waarin zij nà 1834 tot reformatie kwam; het getal harer leden; de predikanten, die haar dienen of gediend hebben; en eindelijk haar adres.

De kerken, die niets van zich lieten hooren, „de enkele uitzonderingen", staan met een zwart sterretje geteekend.

Verder vindt men in deze Statistiek de namen der verschillende DEPUTATEN; een alphabetische lijst van de KERKEN en een van de PREDIKANTEN; een opgave van de Proponenten en een van de Predikanten, die dit jaar 40 en meer dienstjaren zullen hebben vervuld; en dan nog een van Predikanten, die in 1913 overleden zijn.

Op het einde geeft zij een „Statistisch Overzicht" waaruit blijkt, dat in de 54 classen zijn: 693 kerken, 558 dienstdoende predikanten, 169 vacatures, 450018 leden waarvan 166848 ten Avondmaal zijn toegelaten. Ook vindt men daar gegevens omtrent onze ZENDING, en een lijst van onze KERKELIJKE WEEKBLADEN.

In het „Aanhangsel" zitten weer, als verleden jaar, de OUD GEREFORMEERDE KERKEN IN PRUISSEN (Oost-Friesland en Graafschap Bentheim); dan de GEREFORMEERDE GEMEENTEN IN NEDERLAND ontstaan uit de actie van DS. LEDEBOER, en ook DE GEREF. GEMEENTEN ONDER 'T KRUIS. De Nederlandsche Geref. Kerken in Duitschland: DUISBURG, HASSELBEEK en RUHRORT vindt men onder de Classe ARNHEM.

De TWEEDE Rubriek: ONDERWIJS—BARMHARTIGHEID—VREEENIGINGEN, geeft het noodige omtrent: de THEOLOGISCHE SCHOOL en de VRIJE UNIVERSITEIT; de Geref. GYMNASIA en H. B.-SCHOLEN, en verder wat op het L. O. betrekking heeft. Ook bevat zij gegevens omtrent de STICHTINGEN van BARMHARTIGHEID en omtrent het GEREF. VEREENIGINGSLEVEN.

De LAATSTE Rubriek herdenkt, in welgeschreven, pieteit-volle IN MEMORIAM's, onze predikanten W. v. ASSELT, K. B. v. DIEMEN, E. DOUMA, P. ERINGA, J. A. GOEDBLOED, L. NEIJENS, T. NOORDEWIER, J. SCHOEMAKER, Docent A. STEKKER, en onze predikanten H. H. VEDER, H. TE VELDE, H. VISSINK, P. J. WIJMINGA en H. K. ZUIJSTRA.

De Samenstellers hebben eer van hun werk en ook ditmaal een, voor onze Kerken en voor allen die in haar uitwendig leven belang stellen, onmisbaar boekje gegeven.

* * *

Een niet minder onmisbaar werkje, voor ieder, die van de Nederlandsche Zending op de hoogte wil zijn, gaf DS. J. KRÜGER, Geref. Predikant te SILVOLDE, als Redacteur van het ZENDINGSBOEKJE.

Het is te verkrijgen bij den Boekhandel van den Zendingsraad: JAVASTRAAT 78, DEN HAAG.

Na den KALENDER vindt men een MENGELWERK, dat opent met een JAAROVERZICHT 1913 en waarvoor DS. H. WEISS een gedeelte van zijn toespraak in Augustus te LUNTEREN gehouden: HET WERK ONDER DE SURINAAMSCHE NEGERS IN HET LICHT VAN HET HALVE EEUWFEEST HUNNER BEVRIJDING, afstond. Evenzoo deed DS. JOH. RAUWS met zijn te LUNTEREN gehouden toespraak: GEBED EN ZENDING, terwijl de heer H. GROOTHUIS, hulpprediker op TIMOR, voor dit MENGELWERK een opstel over: HET CHRISTENDOM OP HET EILAND TIMOR leverde en DS. J. HENZEL een over: ZENDING EN WERELDGEBEUREN.

Na dit MENGELWERK doet de heer Jan Willem GUNNING J.Hzn. verslag van den arbeid en de samenstelling van den ZENDINGSSTUDIE RAAD, die dit boekje uitgeeft. Van dien Raad is thans Dr. I. R. CALLENBACH Voorzitter, genoemde heer GUNNING, FRANS HALSSTRAAT 16, UTRECHT, Secr.-Penningm., en de andere leden zijn Freule H. B. DE LA BASSECOUR CAAN, DS. J. HENZEL, B. M. ALKEMA en DS. J. KRÜGER. Correspondeerend lid voor Nederl. Oost-Indië is Mevr. J. C. VAN ANDEL—RUTGERS, Messèn, Soerakarta (Java).

Ook in dit Jaarboekje vindt men een Statistiek en wel, zooals van zelf spreekt, een STATISTIEK DER ZENDING.

Het is vooral door deze Statistiek dat het metterdaad een praktisch ZENDINGSVADEMECUM is.

Deze Statistiek heeft 4 rubrieken.

In de EERSTE vindt men alles wat betrekking heeft op de Zending in Nederl. Oost-Indië en daaronder dan ook de ZENDING DER GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

In de TWEEDE de Zending in Nederl. West-Indië.

In de DERDE Nederl. Zendingsarbeid buiten onze Kolonien (Egypte en China: HET NEDERL. WILHELMINA VROUWENHOSPITAAL TE AMOY).

In de VIERDE: Zending onder de Joden in Nederland, en daaronder ook: ZENDING ONDER DE JODEN VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND. De dienstigheid van dit boekje voor de zendingsvrienden wordt zeker niet weinig verhoogd door een ALPHABETISCHE NAAM- EN ADRESLIJST VAN ZENDINGSARBEIDERS IN OOST- EN WEST-INDIË, terwijl allen, die aan Zendingsliteratuur doen, veel nut kunnen hebben van de Verklarende, door DS. KRÜGER bijgewerkte, „WOORDENLIJST" van Maleische en andere inlandsche woorden.

Onder „wetenswaardigheden" vermeldt dit Vademecum, dat de Inlandsche bevolking van O. I. 37.020.460 inwoners bedraagt. Daarvan zijn ongeveer: 35 millioen Mohammedanen, 2 millioen Heidenen en ½ milloen Christenen, waarvan ongeveer 29.000 Roomsch-Katholieken.

* * *

Ten slotte het Jaarboekje ten dienste van de Christelijke Jongelingsvereenigingen.

De samenstellers, de heeren VONKENBERG EN OVERSTEEG, hebben hun taak vrij ruim opgevat. Want wel kreeg in hun boekje de Bond van Jongelingsvereenigingen op Gereformeerden Grondslag de eerste en grootste plaats, maar ook de andere Jongelingsverbonden ten onzent en de bij geen Bond aangesloten Jongelingsvereenigingen zijn er niet in vergeten. Zelfs van het Studentencorps der V.-U. te Amsterdam en van dat onzer Theol. School te Kampen worden er de Senaten in genoemd, en ook de Nat. Chr. Onderoff. Vereeniging is er, evenals de NEDERL. MILITAIRE BOND, in vermeld.

Het laatste is, met het oog op onze jongens die in dienst gaan, nog zoo kwaad niet. Bij den NEDERL. MIL. BOND toch worden op p. 164 ook de TEHUIZEN VOOR MILITAIREN opgegeven en daaronder staat dan:

„De ouders van zonen, die in mil. dienst treden, doen wel, het adres dier recruten op te geven aan den huisvader van het Militair Tehuis in de garnizoensplaats waar zij ingedeeld zijn. De naam van den huisvader is voor het adres niet noodig, in elk garnizoen is maar een Tehuis".

Laat mij aan de STATISTIEK, die natuurlijk ook dit Jaarboekje geeft, het volgende staatje over 1913 mogen ontnemen:

	Vereenigingen	Leden
Nederl. Bond v. Jongelingsvereenigingen op Geref. Grondslag	623	13302
Nederl. Jongelingsverbond . . .	499	11488
Bond van Ned. Herv. Jongel.-Ver. op Geref. Grondslag . . .	34	694
Nederlandsch Luthersche Jongelingsbond	12	256
Bond van Chr. Geref. Jongel.-Vereenigingen	32	397
Bij geen Verbond aangesloten	195	2967
	1395	30004

Wat, behalve de statistische gegevens (p. 73—p. 195), zijn hooge waarde aan dit Jaarboekje geeft, is het voortreffelijk artikel: ONZE BONDSIDEE dat van p. 31 af aan de STATISTIEK voorafgaat. De schrijver van dit artikel, die mij, afgaande op stijl en woordenkeus, niemand anders dan de 1e Voorzitter van den Bond van Gereformeerde Jongelingsvereenigingen, DS. VONKENBERG zelf dunkt te zijn, teekent daarin de idee van zijn Bond eerst op zichzelf, maar dan ook in tegenstelling met de idee van het Nederl. Jongelingsverbond.

Nu zou ik niet iedere uitdrukking in dit artikel voor mijn rekening willen nemen; zoo zijn voor mij: »het zalig worden als het doel des levens" en »de eere Gods als het doel des levens", niet te scheiden. Maar, dit nu daargelaten moet ik verklaren zelden een meer pakkende en duidelijke uiteenzetting van de idee van den Bond der Geref. Jongelingsvereenigingen gelezen te hebben, dan deze.

En het is dat niet alleen, waarom ik VONKENBERG's artikel voortreffelijk noem.

In zijn toepassing toch van het Calvinisme, als wereld- en levensbeschouwing, op de Bondsidee, vermag het, bezield als het is, bij den lezer zulk een machtige bezieling ook voor het Calvinisme zèlf te wekken, dat het in onze literatuur, die voor het Calvinisme zoekt te winnen en te sterken, — een eereplaats toekomt.

Reeds alleen om ONZE BONDSIDEE zal ieder Gereformeerde goed doen zich dit Jaarboekje aan te schaffen.

Bijna zou ik DS. VONKENBERG in overweging geven, zijn enthusiast en toch zoo zakelijk artikel ook afzonderlijk verkrijgbaar te stellen.

'n Beetje geestdrift is, in deze dagen, ook onder ons, waarlijk geen overbodige weelde. G.

Uit de Pers.

Met bijzondere belangstelling namen we kennis van dit stuk uit de *Vragenbus* van *de Gereformeerde Kerk.*

Een inzender uit W. schrijft ons, dat hij maar niet begrijpt hoe die leden onzer Kerk, die voorstanders zijn van den Gereformeerden Bond, en de leden der »Gereformeerde Kerken in Nederland« zoo met elkaar kunnen ophebben. Wanneer inzender de prediking van de Bondspredikanten vergelijkt met de prediking, die tegenwoordig bij de »Gereformeerde Kerken« in zwang is, dan ziet hij daarin veeleer twee tegenovergestelde uitersten. In de »Gereformeerde Kerken« een beslist voorwerpelijke prediking; bij de mannen van den Gereformeerden Bond een even beslist onderwerpelijke prediking. En toch, schrijft de geachte inzender, toch gaat er bijkans geen week voorbij, dat *De Heraut* niet met welgevallen iets uit *De Waarheidsvriend* overneemt, of met ingenomenheid van *De Waarheidsvriend* gevraagt.

Hoe, vraagt inzender, is dat te verklaren?

Antwoord. Dat de prediking bij den Gereformeerden Bond eenerzijds en bij de Gereformeerde Kerken anderzijds dat tweeërlei karakter vertoont, schijnt wel vast te staan. Natuurlijk zijn onder de leden van elk groep, die tot het geheel der kinderen van Gereformeerden huize behoort, zoowel predikanten te wachten, wier prediking meer een onderwerpelijk karakter vertoont, als anderen, wier prediking meer voorwerpelijk mag worden geheeten. Dat zal altoos zoo blijven. 't Staat in verband met iemands persoonlijken aanleg en met den weg, waarin God de Heere hem geleid heeft De Schrift leert, dat er verscheidenheid van gaven is bij éénzelfden Geest. Daartoe behoort ook dit, dat de een meer gave heeft om uit de ervaring van Gods kinderen te spreken, de ander om de Schrift uit te leggen; wederom een ander om de Waarheid helder uiteen te zetten. En elk van die drie verdient dân, maar ook eerst dan afkeuring, wanneer hij zijne gave eenzijdig gebruikt. Immers dân vervalt men in een van deze drie euvelen: òf in een eindeloos omwroeten van de gestalten en bevindingen des harten; òf in een geesteloos uitpluizen en ziften van de letters en woorden der Heilige Schrift; òf in een verstandelijk beschouwen der geopenbaarde Waarheid, alsof het wiskundige stellingen waren, waarmede men zich bezig hield, en niet de Waarheid Gods, die tot de godzaligheid is.

Worden die klippen echter vermeden, dan zal men het in den prediker moeten dragen en er trouwens ook niet aan kunnen ontkomen, dat de eene of andere dezer drie gaven bij hem het meest wordt gevonden.

Niettemin schijnt het wel te zijn, zooals de inzender schrijft; dat namelijk bij de predikanten van den Bond in hunne prediking het onderwerpelijke, bij die der Gereformeerde Kerken daarentegen het voorwerpelijke de bovenhand heeft. Wat dan natuurlijk niet toevallig kon weezen, maar zou wijzen op een verschil in richting tusschen deze beide groepen van predikanten.

Op de openbare vergadering van de Confessioneele Vereeniging in Zuid-Holland, die wij in October des vorigen jaars bijwoonden, werd het door een der voormannen van den Gereformeerden Bond dan ook openlijk uitgesproken, dat de prediking die tegenwoordig in de Gereformeerde Kerken wordt gevonden, eene andere prediking was dan door hem en zijne geestverwanten werd verlangd. Dat is eene bevestiging van wat door den inzender wordt beweerd.

Wat nu betreft de verklaring van het feit dat, ondanks dat groote verschil, de leden der beide groepen toonen elkander zoo bijzonder genegen te zijn, wij meenen reeds vroeger overvloedig te hebben aangetoond:

1e, dat dat verschil in de wijze van prediken zeer goed is te verklaren als een gevolg van het zich bevinden in verschillende Kerken. Een Bondsman, die volgens zijne eigene Kerkbeschouwing eigenlijk niet in de Hervormde Kerk, maar in de Gereformeerde Kerken thuis behoort, kan nu eenmaal in onze Hervormde Kerk niet preeken alsof hij stond in een Gereformeerde Kerk.

2e, dat de sympathie, die nochtans tusschen de leden van beide groepen wordt gevonden, zeer goed is te verklaren uit de sympathie, die op ander gebied tusschen hen beide wordt gevonden; te weten op Kerkrechtelijk gebied en op politiek gebied.

Daarover zullen wij dus ditmaal niet meer uitweiden.

Alleen willen wij, wat het Kerkrechtelijke betreft, onze bewering met een enkel voorbeeld toelichten.

Zooals men weet, zijn in de jaren 1886—'88 over de bezittingen onzer Hervormde Kerk verschillende processen gevoerd; tot voor den Hoogen Raad toe.

Degenen, die toen in Doleantie waren gegaan, waren namelijk van meening, dat zij de wettige voortzetting van de oude Gereformeerde Kerk waren en dus ook konden aanspraak maken op de Kerkgebouwen, fondsen en bezittingen van wat naam ook, die tot dusver bij de Hervormden in gebruik waren geweest.

De verschillende rechtbanken in ons land waren toen van eene andere meening.

De Doleerenden verloren hunne processen en moesten al de goederen laten aan de Hervormden.

Welnu, wat lezen wij nu in *De Waarheidsvriend* van de hand van den bekenden »medewerker« met betrekking tot deze zaak.

Letterlijk het volgende:

»Volgens Dr. Kromsigt is eene gemeente slechts eigenares als onderdeel der Nederlandsche Hervormde Kerk, zooals in 1886 is gebleken.«

»Maar de Hooge Raad heeft dat toen wel beslist, doch ook in de opvattingen dienaangaande kon wel eens spoedig kentering komen.«

En dan, een eind verder:

»'t Zou wel eens kunnen gebeuren, dat Dr. Kromsigt spoedig op zijn schrijftafel een boek ter recensie kreeg, waarin een Nederlandsch Hervormend gezangen-zingend jurist bewijzen zal, dat het recht in 1886 aan de zijde van de Doleerenden was.«

Zoo schrijft *De Waarheidsvriend.*

Nu zullen wij die questie, wie de rechtmatige eigenaar is van de Kerkgoederen, hier natuurlijk niet bespreken.

Wij constateeren alleen het volgende:

De genoemde medewerker in *De Waarheidsvriend* vermeldt niet maar bloot, dat er een jeugdig rechtsgeleerde is opgestaan of beter nog zal opstaan, en dat die jeugdige rechtsgeleerde zal bewéren of zal trachten te bewijzen, dat de tegenwoordige Afgescheidenen de rechtmatige eigenaars zijn der Kerkegoederen. Neen, al die aanstaande beweringen gelden voor dezen man van *De Waarheidsvriend* nu bij voorbaat reeds als zoovele »bewijzen.«

Ook ziet *De Waarheidsvriend* die »bewijzen« niet met schrik tegemoet, en evenmin met eene gelatenheid, die zich aan de uitspraak van het recht onderwerpt, welke die ook zijn moge. Neen, met kennelijke ingenomenheid wacht *De Waarheidsvriend* die bewijzen af en de gevolgen die ze onvermijdelijk na zich zullen sleepen, en reeds nu worden die komende bewijzen ons onder den neus geduwd.

Mij dunkt: dát déne kan dienen om inzender een weinig beter te doen verstaan, hoe de wederzijdsche verstandhouding tusschen leden van de Gereformeerde Kerken en die van den Gereformeerden Bond zoo allestins uitnemend is.

Als de psalmdichter zingt:

Ik ben een vriend, ik ben een medgezel
Van allen, die Uw Naam in waarheid vreezen,

dan is dat ook uit het hart van ons, Confessioneelen, gegrepen, en dan willen wij dat ook toepassen op al die leden der Gereformeerde Kerken, die God waarlijk vreezen, of van wie dat naar den aard der liefde mag worden ondersteld.

Al zijn wij kerkelijk gescheiden en al denken wij op verschillende punten verschillend, in 't voornaamste blijven wij dan één en wenschen dat niet te vergeten.

Dat is 't echter niet, wat de verhouding tusschen Gereformeerden Bond en Gereformeerde Kerken zoo uitnemend maakt en wat *De Heraut* zoo vriendelijk stemt tegenover *De Waarheidsvriend.*

Anders moesten ook wij in dezelfde liefde deelen!

De geachte inzender weet nu echter reeds beter, welke de redenen zijn der sympathie, die zijne verwondering zoo zeer gaande maakte.

Voor den milden, vriendelijken toon, die uit dit artikel spreekt, zijn we erkentelijk. Subjectief en objectief zal steeds elkaar moeten aanvullen; doch anders meenden we, dat onze bijna 1900 *Meditatien* die nu reeds verschenen zijn, genoeg aantoonden, hoe waarlijk het subjectieve geloofsleven voor ons geen bijzaak was.

Dat we, als doleerenden, hier Afgescheidenen worden genoemd, deert ons niet, zoo althans de geachte schrijver ons betuigt, dat dit verwisselen van den naam onwillekeurig was.

Anders zou het onvergeefelijk zijn.

En wat nu de hoofdvraag betreft, waarom de *Heraut* meer sympathie koestert voor de *Waarheidsvriend* en den *Bond*, dan voor de Confessioneele Vereeniging en de »Gereformeerde Kerk", zoo zij de geachte schrijver zoo goed op de historie van de Confessioneele Vereeniging in de dagen van haar bloei terug te gaan, toen de *Heraut*, juist uit onvoldaanheid met haar te zwak Gereformeerd karakter, eigen paden koos, — en zelf zal hij het antwoord op deze vraag vinden.

Dr. A. K.

Officieele Berichten.

POORTUGAAL, 1 Maart 1914. Met smart geeft de kerkeraad kennis, dat DS. Diemer, met advies der classe, wegens geschokte gezondheid, een jaar rusttijd noodig heeft.

Alle stukken voor den kerkeraad van nu voortaan te zenden aan:

A. HOEK,
Voorzitter van den kerkeraad.

Buitenland.

GEMENGD NIEUWS.

Weduwen-verbranding. Het gerechtshof in Allahabad in Engelsch Indië had in November een geval van weduwen-verbranding te berechten. Vijf verwanten van een gestorven Hindoeprins in Mainpoeri stonden terecht omdat zij hadden beschuldigd, dat zij de weduwe hadden aangezet het lijk van haar man op den brandstapel te volgen. Zij verdedigden zich door te zeggen, dat er een vlam uit den hemel was gekomen om de vrouw te verteren. Doch het hof nam daar niets van aan en veroordeelde alle vijf beklaagden tot vier jaar gevangenisstraf.

Jezreel. Vijf-en-twintig jaar geleden beweerde een oud-soldaat, die zich Jezreel noemde, dat hij een bijzondere openbaring had gehad, tengevolge waarvan hij een tempel in Chatham liet bouwen, waarin de uitverkorenen tot het einde der wereld zouden wonen. Hij gaf voor de rol te bezitten, waarop de namen van de 144,000 geschreven stonden die behouden zouden worden. De man had groote macht over zijn volgelingen. Zeer werden dezen teleurgesteld toen Jezreel stierf, want hij had voorspeld dat hij eeuwig zou blijven leven. Zijn tempel, die nog niet geheel voltooid was, is nu ingericht tot een Bioscoop-theather.

Een conferentie van Boedhisten. Gedurende de revolutie die in China gewoed heeft, werden duizenden Boedhistische tempels in de provincie Yunnan, in het Zuid-Westen van het rijk gelegen, veranderd in scholen, soms met, soms zonder den wil der bevolking. De priesters konden dit niet verhinderen. De Lama-kloosters op de grenzen van Thibet bleven echter bestaan. De Lama's zijn de priesters der Boedhistische religie. Het spreekt wel van zelf, dat de Boedhistische priesters nu aan het werk gaan, om het Boedhisme te doen herleven en ook de verloren besittingen terug te krijgen. Daartoe werd van 25 tot 27 Augustus te Likiang-fu eene conferentie gehouden. Bij het volk bestaat de gezindheid, de afgoden weg te doen en niet meer onder de macht der Lama's te staan; geen wonder dat de priesters van het Boedhisme trachten het verloren gebied weder terug te winnen. Het zou te betreuren zijn, indien het volk de afgoderij van het Boedhisme liet varen zonder daarbij voor het Christendom gewonnen te worden. Daarom is de roeping der Christenheid tegenover de Heidensche volken in deze dagen zoo gewichtig.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

II.

DE BEWONERS.

Toen de heer Van der Spronk zich op Jadis vestigde, had hij dit hoofdzakelijk gedaan om daar als een rijk land-edelman op zijn gemak en voor zijn genoegen te leven. Hij sprak zoo ongeveer als de rijke dwaas, die tot zich zelf zeide: »Ziel, gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren; eet, drink, en wees vroolijk«. Het zou hem gemakkelijk zijn gevallen, daar er weer oorlog uitbrak, opnieuw een aanstelling in het leger te krijgen, en zoo allicht roem, eer en voordeel te behalen. Maar hij had van den oorlog genoeg, nu hij rustig op zijn goederen leven kon.

Om hoogere dingen dan de aardsche bekommerde de heer Van der Spronk zich zeer weinig. Hij had indertijd in de Gereformeerde kerk belijdenis afgelegd. Maar dit was hoofdzakelijk geschied naar gewoonte, wijl zijn ouders tot die kerk behoorden, en vooral omdat iemand die buiten de Gereformeerde- of Staatskerk stond zeer moeilijk een landsbetrekking kon krijgen. Zijn hart was er echter niet bij. Wel had hij in de kerk te Rheden een geheele bank voor zich en zijn huisgenooten, en bezette hij die bank ook vrij getrouw, maar dit was meer omdat het deftig stond en zijn belang het meebracht. Een grondbezitter die nooit ter kerk kwam, zou toen in die streek bij zijn onderhoorigen niet in achting zijn geweest. En hoe gevaarlijk dat was, had de heer Van der Spronk in zijn krijgsmansleven maar al te vaak gezien.

De vrouw des huizes was afkomstig uit het Waalsche gedeelte van de Zuidelijke Nederlanden, het tegenwoordige België. Van stand was zij hooger dan haar man, wijl zij zich op een adellijke afkomst kon beroemen. Op zijn krijgstochten, bij een inkwartiering, had hij haar leeren kennen, en kort daarop ten huwelijk gevraagd. Er was echter één groot bezwaar n.l. dat de dame Roomsch was, en de heer Van der Spronk meende terecht, dat een Roomsche vrouw in zijn omstandigheden hem minder paste. In de Noord-Nederlandsche kringen was men nu eenmaal op Roomschen minder gesteld.

Doch dit bezwaar verviel spoedig, want de dame verklaarde zich bereid, zonder eenig bezwaar als haar aanstaande het wenschte, Gereformeerd te worden, als zij maar eerst wist wat dat was. Want tot nog toe had men Gereformeerden en Lutherschen en dergelijken haar afgeschilderd als ongeloovige, woeltzieke en gevaarlijke lieden, en dat begreep ze nu wel dat was toch niet zoo. Van der Spronk echter maakte het haar gemakkelijk door te zeggen: »Och, het onderscheid tusschen Roomsch en Gereformeerd is niet groot. Vele dingen gelooven ze allebei, wat den godsdienst betreft. Alleen gelooven de Roomschen veel meer dan wij en hebben de mis en de biecht, die bij ons niet bestaan. Als ge dus eenvoudig dingen laat varen die bij ons niet gelden, is het in orde". Dat was nu wel zotteklap, maar het meisje was er mede tevreden en ging na eenig onderwijs ontvangen te hebben, tot de Gereformeerde kerk over. Dit was gebeurd in Staats-Brabant waar zij familie had. In haar vaderland zou het moeilijker geweest zijn. Kort daarop was zij getrouwd.

Zoover te oordeelen valt, was de dame voor allen godsdienst tamelijk onverschillig. Ging haar man althans nog ter kerk, zij bijna nooit. Aan tafel werd uit oude gewoonte nog even gebeden vóór den eten, maar overigens was in huis van God en Zijn dienst geen sprake. Mevrouw leefde louter voor haar genoegen, wat meer nog dan haar man, die althans zijn goederen en zaken te beheeren had. Met de huishouding bemoeide zij zich zoo weinig mogelijk. De zorg daarvoor rustte bijna geheel op een huishoudster, die men vertrouwen kon, en die ettelijke dienstboden onder zich had. Dat dit huishouden op die wijs bijzonder veel kostte, is te begrijpen. Doch de heer des huizes maakte daarop nooit aanmerking en zijn vrouw nog minder, wijl de goederen die zij bezaten belangrijke inkomsten opleverden, en de rentmeester alle jaren nog vrij wat overhield. Bovendien was de heer Van der Spronk de eenige zoon van zeer rijke ouders die hem veel hadden nagelaten. Zoo was het hem niet moeilijk gevallen